

Asia: VN/11042/2025

Apuvälinepalveluiden laatusuositus ja valtakunnalliset lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovutusperusteet 2026 päivitys

Taustakysymykset

Vastaajan taustaorganisaatio

Vammaisjärjestö [Kuuloliitto ry]

2.1 Apuvälinepalvelua ohjaavat lait ja säädökset

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kuuloliitto esittää, että oppaan nimi muutetaan, koska tällaisenaan se ei vastaa kaikkia oppaan sisältöjä, minkä seurauksena se vaikeuttaa eri lainsäädäntöihin perustuvien apuvälinepalveluiden kokonaisuuden hahmottamista sosiaali- ja terveydenhuollon arjen käytännöissä. Tilanne näkyy hyvin vahvasti kuulovammaisten apuvälineiden ja laitteiden myöntämisessä, missä apuvälineitä ja laitteita myönnetään useiden eri lakien nojalla, kuten terveydenhuoltolain, vammaispalvelulain sekä Kelan kuntoutusetuuksia koskevan lainsäädännön perusteella.

Kuuloliitto korostaa, että näihin liittyvät menettelytavat poikkeavat toisistaan merkittävästi esimerkiksi valituskelpoisten päätösten antamisen ja käsittelyaikojen osalta. Oppaan nimessä ja sisällössä tulisi selkeästi tuoda esiin, että opas kattaa useisiin eri lainsäädäntöihin perustuvia apuvälineitä, mikä näkyy myös apuvälineiden myöntämisen palveluprosesseissa

Jatkovalmistelussa oppaan nimeä tulee muuttaa ja täydentää tai arvioida, onko tarkoituksenmukaista sisällyttää samaan oppaaseen myös muiden kuin terveydenhuoltolain mukaisten apuvälineiden perusteet ja prosessit. Näiden osalta voisi olla perusteltua viitata erillisiin ohjeistuksiin, jotta eri lakien soveltaminen ja ratkaisuperusteet säilyvät selkeinä. Näissäkin ohjeistuksissa pohjana voisi olla kansainvälinen apuvälineiden luokittelujärjestelmä.

Apuvälineiden menettelytapaprosessien selkeyttäminen on välttämätöntä, koska nykykäytännössä esiintyy säännöllisesti tilanteita, joissa terveydenhuollossa ennakkollisesti arvioidaan henkilön oikeutta esimerkiksi vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin ilman, että henkilö voi tehdä asiassa hakemusta ja saada valituskelpoista päätöstä. Tämä heikentää asiakkaan oikeusturvaa, eikä ole YK:n vammaissopimuksen velvoitteiden mukaista. Päätöksentekovalta esimerkiksi esteettömän asumisen tuessa kuuluu vammaissosiaalityölle, ei terveydenhuollolle. Jokaisella esteettömän asumisen tukea tarvitsevalla kuulovammaisella on oikeus saada hakemuksensa käsittelyyn ja saada siitä myös kirjallinen päätös. YK:n vammaissopimuksen mukaisesti vammaisen henkilön osallisuus tulee huomioida kaikessa viranomaistoiminnassa. Tämä näkökulma tulisi nostaa oppaassa selkeästi esiin erityisesti yksilöllisen tarpeen arvioinnissa ja apuvälineratkaisujen tekemisessä.

Kuuloliitto kannattaa sitä, että on olemassa valtakunnallinen opas apuvälineistä. Se on kuitenkin luonteeltaan suositus eikä yksin takaa apuvälinepalveluiden yhdenvertaista toteutumista hyvinvointialueilla. Myös Kuuloliittoon tulevilla yhteydenotoilla näkyy se, että valtakunnallista opasta voidaan soveltaa hyvinkin eri tavoin. Lisäksi osalla alueista on edelleen aluekohtaisia soveltamisohjeita. Asiakkaiden näkökulmasta apuvälineprosesseissa esiintyy edelleen merkittäviä haasteita, kuten vaikeudet saada yhteys palveluihin, kohtuuttomat viiveet apuvälineiden saamisessa ja korjaamisessa sekä korvaavien apuvälineiden puuttuminen korjausten ajaksi. Näistä syistä tulisi arvioida, miten lääkinnällisen kuntoutuksen lainsäädäntöä on tarpeen täsmentää, jotta asiakkaan oikeusturvan vahvistuu ja tavanomainen arki on yhdenvertaisesti mahdollista.

2.1.2 Vammaispalvelulain mukaiset palvelut

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kuulovammaisten tarvitsemien apuvälineiden ja laitteiden palveluprosessien selkeyttäminen terveydenhuollon ja vammaispalvelujen rajapinnassa on välttämätöntä. Erityisesti esteettömän asumisen tuen eri toteuttamistapoihin liittyy hyvinvointialueilla merkittävää epäselvyyttä ja hyvin erilaisia käytäntöjä, mikä vaikeuttaa asiakkaiden yhdenvertaista kohtelua ja tarkoituksenmukaisten ratkaisujen tekemistä.

Vammaispalvelujen palveluprosessi eroaa merkittävästi lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineprosessista, eikä oppaassa riittävästi avata näiden keskinäistä suhdetta. Myös oppaan ja vammaispalvelujen käsikirjan välinen suhde jää epäselväksi. Oppaassa tulisi täsmentää, miten eri ohjeistukset täydentävät toisiaan ja mitä prosessia missäkin tilanteessa sovelletaan.

Selvyyden lisäämiseksi oppaassa olisi perusteltua viitata hallituksen esitykseen HE 191/2022 vp (s. 210), jossa käsitellään esteettömän asumisen tuen järjestämistä palveluyksikössä sijaitsevaan asuntoon. Kyseiset perustelut auttaisivat rajanvedossa terveydenhuollon vastuulla olevien apuvälineiden ja vammaispalvelulain mukaisten asunnon muutostöiden välillä.

Kuuloliitto esittää, että oppaaseen tulisi sisällyttää selkeä velvoite ohjata asiakas tarvittaessa sosiaalihuollon asiakkuuteen sekä varmistaa sosiaali- ja terveydenhuollon välinen yhteistyö. Näin voidaan turvata asiakkaalle tarkoituksenmukainen, yksilöllisiin tarpeisiin perustuva palvelukokonaisuus.

2.1.3 Kelan ammatillisen kuntoutuksen apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kuuloliitto korostaa, että Kelan palveluprosessi vaativien ja kalliiden apuvälineiden osalta eroaa merkittävästi lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälinprosessista. Kuuloliitto esittää, että oppaaseen ehdotettu kirjaus jättää epäselväksi terveydenhuollon lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden ja Kelan vastuulla olevien apuvälineiden keskinäisen suhteen. Kuuloliitto esittää, että oppaaseen lisätään velvoite ohjata asiakas tarvittaessa Kelan asiakkuuteen ja terveydenhuollon velvoite yhteistyöhön, jolla asiakkaalle saadaan tarkoituksenmukainen ja yksilöllinen palvelukokonaisuus.

2.2 Apuvälinepalvelut eri asumismuodoissa

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

3 Toimintakyky apuvälinepalvelun perustana

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Kyllä

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kuuloliitto pitää hyvänä, että oppaassa painotetaan toimintakykyä ja ICF-viitekehystä. ICF-viitekehys on oikein toteutettuna oikeustieteilijöiden analyysin mukaan sovellettavissa YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan sopimuksen velvoitteisiin. Tämä edellyttää kuitenkin, että toimintakyvyn arvioinnissa annetaan riittävä painoarvo ympäristötekijöille, eikä tarkastelu perustu yksinomaan vamman lääketieteelliseen määrittelyyn.

Nykytilanteessa ICF:stä puhutaan ja siihen ohjataan laajasti, mutta käytännön työssä apuvälineen arviointi perustuu edelleen pitkälti vammaisuuden määrittelyn lääketieteellisiin kriteereihin. Tämä näkyy erityisen vahvasti kuulon apuvälineiden kohdalla. Suurin osa niistä esittää apuvälineen luovuttamisen perusteeksi vain kuulokynnyksen desibeliarvioihin perustuvan numeraalisen arvon. Tutkimuskirjallisuudessa korostuu, että kuulokynnyksisarvo ei vastaa henkilön kokema palvelutarvetta ja on siten ongelmallinen. Kuulovammaisten osalta ICF-ajattelu ei ole vielä juurtunut käytäntöön, mikä on johtanut siihen, että yksilön toimintakykyä ja tuen tarvetta tarkastellaan liian kapeasti.

ICF-toimintatavan toimeenpano edellyttää riittävää tukea ja koulutusta kuulonkuntoutuksen ja vammaispalvelujen ammattilaisille sekä jo kansainvälisessä käytössä olevien ICF-mittarien suomentamista ja käyttöönottoa. ICF-toimintakykyarviointiin lisäämisessä kuuloalalla on varmistettava, että toimintakyvyn arviointi perustuu yhteisesti sovittuihin, poikkitieteellisiin käytäntöihin. Tämä tarkoittaa sitä, että eri toimialojen välillä tulee käydä yhteistä keskustelua ja sopia käytettävistä arviointityökaluista ja teoreettisista lähtökohdista.

Mikäli ICF halutaan ottaa aidosti käyttöön lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovuttamisessa, tulee oppaassa luopua pelkästään lääketieteeseen perustuvasta toimintakyvyn määrittelystä ja apuvälineiden luovutusperusteista sekä sopia poikkihallinnollisesti ja moniammatillisesti yhteisistä arviointikäytännöistä, työkaluista ja viitekehyksistä

4 Apuvälinepalveluprosessi

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Kyllä

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kuuloliitto korostaa, että kuulon apuvälineen käytön opetus on Suomessa riittämätöntä eikä siinä riittävästi huomioida yksilöllisiä tarpeita esimerkiksi kuulokojeeseen liitettävien sovellusten osalta. Suomessa kuulokojekuntoutuksessa on tarpeeseen nähden kroonisesti aliresursoidut resurssit, mikä näkyy siinä, että kuulokojepolku jää liian monesti ikään kuin kesken, eikä kaikki käyttäjät saa tarvitsemaansa ohjausta ja neuvontaa kuulokojeen käyttöön.

Kuulokojekuntoutuksen osalta Kuuloliitto tuo esiin huolensa järjestöihin kohdistuvien leikkausten vaikutuksista. Kuuloliiton kouluttamat kuulolähipalvelun vapaaehtoiset tarjoavat kuulokojeen käyttöön liittyvää ohjausta ja neuvontaa (vuonna 2025 11000 kertaa), ja omalla toiminnallaan täydentävät merkittävästi julkisen sektorin kuulonkuntoutuksen resursseja. Jos tämä työ menetetään järjestöleikkausten myötä, on suomalainen kuulonkuntoutus vielä suuremmissa

vaikeuksissa sekä herää kysymys kuntoutustuloksista, jos kuulokojeet eivät päädy riittämättömän ohjauksen ja neuvonnan takia käyttöön.

6.1 Potilas- ja laiteturvallisuus

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Kyllä

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

6.2.1 Hyvinvointialueiden vastuu

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Kyllä

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kuuloliitto esittää, että osioon lisätään kuvaus siitä, että hyvinvointialueen terveydenhuollolla on velvollisuus tehdä yhteistyötä alueen vammaispalvelujen ja Kelan kanssa asiakkaan apuvälinetarvetta arvioitaessa sekä kertoa myös muiden lainsäädäntöjen perusteella saatavista olevista laitteista ja teknisistä ratkaisuista.

Kuuloliitto esittää jälleen kerran huolensa siitä, että miten seuranta toteutuu. Kuulon apuvälineistä ei ole edelleenkään saatavilla julkista tilastotietoa, vaikka asian ongelmallisuudesta on muistutettu jo reilut 20 vuotta. On vaikea arvioida kuulon apuvälineiden osalta apuvälineiden myöntämisen kehitystä, kun tilastotieto puuttuu kokonaan. Sinällään Kuuloliitto ehdottomasti kannattaa velvoitetta vahvemmin tilastoida, myös julkisesti tutkijoiden käyttöön saatavaksi, kuulon apuvälineiden luovuttamisen kehitys.

6.2.2 Apuvälineen omistavan tahon vastuu

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Kyllä

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

6.2.3 Apuvälineen käyttäjän vastuu

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Kyllä

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

6.3 Apuvälineen huolto/korjaus

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Huoltoa ja korjauksia koskevat kirjaukset ovat pääosin selkeitä ja ymmärrettäviä, mutta nykyisessä muodossaan ne jäävät liian yleiselle tasolle. Kirjauksia tulee täsmentää siten, että apuvälineistä vastaavilla tahoilla on velvollisuus järjestää korvaava apuväline huollon tai korjauksen ajaksi silloin, kun kyse on asiakkaan turvallisuuden, kommunikaation ja arjen sujuvuuden kannalta välttämättömästä apuvälineestä. Se on välttämätöntä kuulon apuvälineiden osalta, koska ilman korjauksen ajaksi saatavaa apuvälineitä ihmiset ovat työ- ja toimintakyvyttömiä ja ovat todistetusti joutuneet sairauslomalle sen tähden, etteivät he ole saaneet korvaavaa apuvälinettä.

Oppaassa esitettyä kirjausta: ”Kun huolletaan tai korjataan päivittäisessä suoriutumisessa välttämätöntä apuvälinettä (esim. pääasiallinen liikkumisen apuväline), tulee se korjata viiveettä” tulee täydentää siten, että siinä mainitaan erikseen myös kommunikoinnin apuvälineet, kuten kuulokojeet. Osalle asiakkaista kommunikointi ei ole mahdollista ilman kuulon apuvälinettä, jolloin niiden toimivuus, saatavuus sekä viiveetön huolto ja korjaus ovat keskeisiä perusoikeuksien toteutumisen sekä esimerkiksi työnteon, opiskelun ja itsenäisen elämän kannalta.

6.4 Apuvälineiden kuljetus

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Kyllä

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

6.5 Kaksoiskappale

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

-

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

6.6 Apuvälineiden hankintatavat

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

-

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

7 Oppaassa käytetyt käsitteet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

-

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

04 03 33 Hengitystieortoosit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

04 06 06 Tukisukat ja tukihihat käsivarsille ja jaloille ja muille kehon osille

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 Ortoosit ja proteesit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 15 Toiminnalliset hermo-lihasstimulaattorit ja hybridiortoosit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 18 Yläraajan proteesit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 24 Alaraajan proteesit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

06 30 03 Peruukit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

09 09 Pukeutumisen ja riisuutumisen apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

09 12 WC-apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

09 33 Peseytymis-, suihku- ja kylpyvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

12 08 Valkoiset kepit ja tukikepit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kuuloliitto ehdottaa, että luovutusperusteisiin kirjata selkeästi esiin se, että mahdollinen kaksoisaistivamma (sekä kuulon että näön alenema) otetaan huomioon luovutusperusteissa niin, että luovutusperusteiden suositusraja-arvot ovat kaksoisaistivammoissa matalammat.

12 23 Pyörätuolit, lisävoimalliset

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

12 24 09 Käsikäyttöisten pyörätuolien lisävoimalaitteet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

15 Kotielämän ja siihen osallistumisen apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 03 03 Valonsuodattimet (absorptiolasit)

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kuuloliitto ehdottaa, että luovutusperusteisiin kirjata selkeästi esiin se, että mahdollinen kaksoisaistivamma (sekä kuulon että näön alenema) otetaan huomioon luovutusperusteissa niin, että luovutusperusteiden suositusraja-arvot ovat kaksoisaistivammoissa matalammat.

22 03 06 Silmälasit ja piilolinssit

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kuuloliitto ehdottaa, että luovutusperusteisiin kirjata selkeästi esiin se, että mahdollinen kaksoisaistivamma (sekä kuulon että näön alenema) otetaan huomioon luovutusperusteissa niin, että luovutusperusteiden suositusraja-arvot ovat kaksoisaistivammoissa matalammat.

22 03 09 Suurentavat lasit, linssit ja linssikokoonpanot

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kuuloliitto ehdottaa, että luovutusperusteisiin kirjata selkeästi esiin se, että mahdollinen kaksoisaistivamma (sekä kuulon että näön alenema) otetaan huomioon luovutusperusteissa niin, että luovutusperusteiden suositusraja-arvot ovat kaksoisaistivammoissa matalammat.

22 03 18 Suurennuslaitteet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kuuloliitto ehdottaa, että luovutusperusteisiin kirjata selkeästi esiin se, että mahdollinen kaksoisaistivamma (sekä kuulon että näön alenema) otetaan huomioon luovutusperusteissa niin, että luovutusperusteiden suositusraja-arvot ovat kaksoisaistivammoissa matalammat.

22 06 Kuulon apuvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 13 21 Daisy-soittimet ja e-kirjojen lukijat

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

22 29 Merkinanto-, hälytys- ja paikannusvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Kuuloliitto esittää, että yleisesti ottaen suurin osa oppaassa kuvatuista luovutusperusteista korostaa kuulovammaisuuden lääketieteellistä määritelmää ja sen kuulokynnystasoon perustuvaa luokittelua. Se ei huomioi millään tavalla oppaan kolmannessa luvussa olevan ICF-viitekehysten vaatimuksia, eikä ota huomioon ympäristötekijöitä, esim. miten henkilö kuulee eri toimintaympäristöissä. Lähtökohtaisesti kaikkiin kuulon apuvälineiden luovutusperusteisiin tulisi YK:n vammaissopimuksen mukaisesti saada sellainen luovutusperuste, joka huomioi ICF-toimintakehysten. Tästä on olemassa kansainvälistä mittaristoa, esim. Afghan ym. 2022.

Kuuloliitto esittää, että oppaaseen lisätään kohtaan kuulokojeet, selkeät erilliset luovutusperusteet toispuoleisten kuulovikojen osalta. Valtakunnalliset lääkinnälliseen kuntoutukseen ohjaamisen oppaassa (STM 2022) on kirjattuna auki kehittämisehdotus siitä, että toispuoleisten kuulovikojen osalta tehdään omat hoitosuositukset. Uusin tutkimusnäyttö osoittaa, että esim. lasten kohdalla myös toispuoleisella kuulonalenemalla on merkittäviä vaikutuksia toimintakykyyn, oppimiseen ja arjessa. Aikuisten osalta on myös osoitettavissa, että esim. harvinaissairauksissa tai äkillisissä kuulonalenemissa vain toispuoleiseen kuulovikaan tulee olla saatavilla apua yhdenvertaisesti eri puolella Suomea. Tällä hetkellä hoitokäytännöt toispuoleisten kuulovikojen osalta vaihtelevat merkittävästi, ja ihmisten saama apu riippuu asuinkunnasta.

Kuulokoje-kohdan suosituksen molemminpuolisten kuulovikojen osalta Kuuloliitto esittää, aikuisten osalta on olemassa vain yksi ohjeellinen suositusarvo. Tällöin luovutusperuste aikuisten osalta kuuluisi seuraavasti:

- kuulovika vaikeuttaa selviytymistä erilaisissa toimintaympäristöissä kuten opiskelussa, työssä, kotona, harrastuksissa, tai muissa arjen tilanteissa kuulokojetta tarvitsevat aikuiset $\geq 30\text{dB}$

Kuuloliitto muistuttaa samalla kuitenkin siitä, että kuulokynnystasoon ja sen desibelimäärään perustuva suositusarvo ei tunnista läheskään kaikkea kuntouttamista vaativaa kuulovikaa. Myös kuulokäyrän muodolla on vaikutusta. Kuuloliitto muistuttaa myös kehitettyjen matalan kynnyksen itsehoitotestien (kuten hälypuhetestiä hyödyntävä TrueHear innovaatio) hyödyntämisestä suosituksissa. Suositusten tulisi huomioida vahvemmin myös hälypuhetesteihin perustuva diagnostiikka, joka tulee lähivuosina laajenemaan osaan hyvinvointialueista.

Kuuloliitto muistuttaa samalla tarpeesta päivittää kiireettömän hoidon perusteet kuulokojekuntoutuksen osalta. Nykyiset suositukset ovat tosiasiallisesti 2000 -luvun alusta, eivätkä

vastaa enää uusinta tutkimustietoa kuuloalalta. Kojesuosituksissa tulee huomioida myös muistisairauksien ehkäisyyn liittyvät kansanterveydelliset tavoitteet sekä muistisairauksien päivittynyt Käypä hoito -suositus, jossa todetaan, että kuuloaistiin liittyviä muistisairausriskejä tulee hallita ja vähentää tehokkaalla kuulonhuollolla ja haitallista melualtistusta estämällä.
<https://www.kaypahoito.fi/hoi50044>

Kuulokojekuntoutusta tulisi saada aikaistettua nykykäytännöistä, koska siten saavutetaan kansanterveydellisiä hyötyjä ja parempaa toimintakykyä. Kuuloliitto korostaa, että hyvinvointialueiden on noudatettava valtakunnallisia ohjeistuksia. Liiton tietoon on tullut tilanteita, että osa alueista ei enää noudata suositusta bilateraalista kojesovituksesta.

Kuuloliitto esittää, että sisäkorvaistutekuntoutuksen osalta tulee saada kaikille näkyväksi sisäkorvaistutekuntoutukseen ohjaamisen suositusarvot. Ne sopisivat hyvin tähän oppaaseen, jossa muiden apuvälineiden osalta käytetään paljon kuulokynnystasoon perustuvaa suositusarvoa.

Kuuloliitto esittää, että Sisäkorvaistutetta voidaan käyttää, kun kuulokojeen avulla saatava akustinen vahvistus ei riitä puheen ja kuulon varaiseen kommunikointiin. -lauseen jälkeen lisätään lause: Potilas on ohjattava sisäkorvaistutekuntoutus-arvioon, kun hänen paremman korvan kuulokynnystaso on enintään $\geq 65\text{dB}$. Lisäksi sisäkorvaistutekuntoutuksen suositusarvoissa tulee erikseen huomioida jyrkästi korkeilla taajuuksilla syvenevät/slouppaavat kuulonalenemat ja yksipuoleinen kuurous.

Kuuloliitto esittää, että radiontaajuusjärjestelmien osalta tunnistetaan ikääntyneiden mahdollisuus saada niitä vammaispalvelulain kautta taloudellisena tukena, jos kuulovammainen henkilö täyttää vammaisen henkilön määritelmän että taloudellisen tuen määritelmän. Kuuloliitto korostaa, että kuulokeskusten ammattilaisilla tulee olla velvollisuus kertoa ikääntyneille niistä laitteista ja ratkaisuista, jotka apuvälinelainsäädännön monimuotoisuuden takia haetaan ikääntyneille vammaispalvelulain perusteella.

Kuuloliitto esittää, että oppaan äänensiirtoa koskeva suomennos ei vastaa ISO-standardin mukaista kuvausta: "Devices for transmitting sound between source and hearing aid Included are induction loop systems, induction loop amplifiers, radio frequency (FM) transmission systems, infrared (IR) systems and streaming systems." Tekstistä puuttuu kotiin ja asuntoon saatavilla olevat induktiosilmukkajärjestelmät, joita haetaan ja myönnetään vammaispalvelulain perusteella. Oppaan loogisuuden vahvistamiseksi ehdotamme, että asuntoon saatavilla olevat induktiosilmukkajärjestelmät mainitaan oppaan äänensiirto -kohdassa, jos myös muut vammaispalvelulain perusteella saatavat laitteet, kuten hälytysjärjestelmä, mainitaan oppaassa. Tai jos asuntoon saatavilla olevaa induktiosilmukkajärjestelmää ei mainita tässä, tulee poistaa myös vammaispalvelulain perusteella myönnettävät hälytysjärjestelmät oppaasta.

Vammaispalvelulain perusteella asuntoon myönnettävän induktiosilmukan luovutusperusteissa on huomioitava sekä henkilön kuulovamman aste että asunnon ominaisuudet, kuten pinnat, kaikuisuus ym. tekijät, jotka vaikeutta puheesta selvän saamista.

Kuuloliitto esittää, että jos pelkästään kuulokynnysten keskiarvoon perustuva pienoissilmukan luovutusperuste jätetään oppaaseen, alennetaan suositusarvoa 10 desibelillä, jolloin luovutusperuste kuuluisi Pienoissilmukka voidaan luovuttaa, kun kuulokynnystaso (taajuuksien 0,5, 1, 2, 4 kHz kuulokynnysten keskiarvo paremmassa korvassa) on >50 dB tai kuulonvarainen puheen tunnistuskyky on huonontunut (sanojen tunnistuskyky puheaudiometriassa <90 %). Suositusarvon alentaminen tukee kuulovammaisen aivoterveyttä, edistää osallisuutta ja yhdenvertaista tiedonsaantia sekä ehkäisee pinnistelystä johtuvaa loppuunpalamista.

22 29 Merkinanto-, hälytys- ja paikannusvälineet -osion osalta Kuuloliitto toteaa seuraavaa:

Oppaassa olevat luovutusperusteet eivät riittävästi huomioi pelastuslain muutoksia (2023, voimaan 1.1.2026) sekä yhteiskunnallisesti otettua tavoitetta tulipalojen aiheuttamien tuhojen, ml. palokuolemien vähentämisestä. Pelastuslain muutoksella vastuu peruspalohälyttimistä siirtyi asukkailta rakennuksen omistajalle, useimmiten taloyhtiölle. Uudistuksessa ei kuitenkaan riittävästi tunnistettu kuulovammaisten paloturvallisuuteen liittyviä tarpeita ja se on jo aiheuttanut merkittäviä ongelmia. Kuuloliiton paloturvallisuuskyselyn (01/2026) mukaan uudistuksen toimeenpanossa monilla hyvinvointialueilla osalta kuulovammaisilta oli taloyhtiön tekemän muutoksen yhteydessä poistettu kuulovammaisen palohälytys, koska ei tunnistettu, että asunnoissa voi olla myös erikoispalohälyttimiä.

Kyselyllä tuli esiin myös, että palveluprosessit kuulovammaisten palohälyttimien myöntämisen suhteen olivat erilaisia eri hyvinvointialueilla. Tämä sivuaa myös koko oppaan tilannetta. Kyselyssä tuli selkeästi esiin, etteivät kaikki ammattilaiset tunnista, että kuulovammaisten esteettömän asumisen tuen laitteet ja välineet, kuten kuulovammaisten palohälytys myönnetään, vammaispalvelulain perusteella, eikä terveydenhuoltolain. Tästä seuraa myös se, että ihmisten asiakasprosessit eivät noudata vammaispalvelulain takaamaa prosessia. Lisäksi ammattilaiset vetoavat vanhentuneisiin palohälyttimien luovuttamisen perusteisiin, vaikka vammaispalvelulaki on muuttunut, ja sen tavoitteena on ollut parantaa ns. väliinputoajien palvelujen piiriin pääsyä. Aiemmat ja ehdotetut luovutusperusteet ovat liian tiukat. Kuuloliitossa on tiedossa useita tapauksia, joissa poliisi tai palokunta on hälytetty kuulovammaisen kotiin, kun hän ei ole itse kuullut hälytysääniä.

Oppaassa esitetty luovutusperuste on samanlainen kuin se on ollut jo vuosikausia, myös edellisen vaikeavammaisuutta edellyttäneen vammaispalvelulain aikana. Luovutusperusteen Ohjeellisena kuulokynnystasona voidaan pitää (taajuuksien 0,5, 1, 2, 4 kHz kuulokynnysten keskiarvo paremmassa/huonommassa korvassa) on >60 dB. -ilmaus tarkoittaa käytännössä WHO:n lääketieteellisen kuulovammaisuuden määrittelyn mukaista vaikean kuulovammaisuuden rajaa.

Suositus ei siis voi pohjautua enää tähän, koska uudessa vammaispalvelulaissa ei ole vaikeavammaisuuden vaatimusta. Lisäksi luovutusperuste on puhtaasti lääketieteellinen, eikä huomioi oppaan kolmannessa luvussa olevaa ICF-viitekehystä mitenkään. Luovutusperuste ei huomioi yöaikaista paloturvallisuutta mitenkään. Kuulovammaisista suurin osa ei käytä kuulokojeita tai istutteita yöllä.

Näistä syistä Kuuloliitto esittää, että luovutusperuste joko poistetaan oppaasta ja siirretään vammaispalvelujen käsikirjaan, sinne yhdessä järjestöjen kanssa uudet vammaispalvelulain tarkoitusta ja tavoitteita kunnioittavat perusteet luoden tai sitten luovutusperuste muutetaan lääketieteelliseltä arviolta alhaisemmaksi sekä kuulokynnystason lisäksi myös kuulokäyrän muodon huomioivaksi ympäristöön liittyvien, kuten asunnon koko ja muut ominaisuudet, tekijöiden huomioinnin lisäksi.

Tällaisessa tapauksessa luovutusperuste voisi kuulua esim. näin:

Ohjeellisenä kuulokynnystasona voidaan pitää (taajuuksien 0,5, 1, 2, 4 kHz kuulokynnysten keskiarvo paremmassa/huonommassa korvassa) on >50 dB. Kuulokynnystason lisäksi tulee huomioida myös kuulokäyrän muoto ja korkeilla taajuuksilla jyrkästi alenevat kuulovammatyypit. Näiden lääketieteellisten tekijöiden lisäksi on huomioitava ainakin:

- kansallisen paloturvallisuuden vaatimukset palokuolemien ja palovahinkojen vähentämisestä
- kuulovammaisen henkilön oma kokemus siitä, miten esimerkiksi asunnossa kuulee suljetun oven takaa hälytysäänänen
- asunnossa olevien huoneiden määrä,
- asunnon huoneteknisten ominaisuuksien, kuten seinäpintojen vaikutukset kaikuisuuteen ja korkeiden äänien kuulumiseen.
- lähtökohtana tulisi olla, että palohälytín sisältää myös häkävaroittimen.

Muiden hälytysjärjestelmään kuuluvien osien osalta Kuuloliitto esittää kuulokynnystason alentamista enintään 50 desibelin. Kuulovamman lääketieteellisen määrittelyn vaikeusasteen huomioimisen lisäksi on huomioitava ICF-viitekehys ja YK:n vammaisten ihmisoikeussopimuksen veloitteet, muun muassa esteettömän asumisen, perhe-elämän, turvallisen arjen ja sosiaalisten suhteiden näkökulmasta. Kuuloliiton tiedossa on tapauksia, joissa kuulovammaisen äidin tai isän mahdollisuus itsenäiseen perhe-elämään ei ole toteutunut, koska heiltä on puuttunut kuulovammaisen itkuhälytín ja he ovat olleet muista henkilöistä riippuvaisia lastaan hoitaessa.

22 39 05 Tuntoaistiin perustuvat näytöt

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

22 45 Suunnistautumisvälineet

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Kyllä

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

Äänimajakoiden myöntämisessä tulee huomioida mahdollinen kaksoisaistivamma (sekä kuulon että näön alentuma) niin, että luovuttamisen kynnyks on matalampi kaksoisaistivammoissa

24 06 Apuvälineet pakkausten käsittelyyn

Ovatko kommentoitavat kappaleet ja luovutusperusteet selkeitä ja ymmärrettäviä?

Ei kommentoitavaa

Mikäli vastasit että ei, niin tee tähän ehdotus tekstin selkeyttämiseksi

-

Poistettavaksi ehdotettavat luokat

Poistetaanko apuvälineluokka 09 09 06 Kenkälusikat ja saapasrennit?

-

Poistetaanko apuvälineluokka 09 09 09 Vaatepitimet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 09 42 06 Sähköhammasharjat

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 06 01 Siivuttajat ja leikkurit

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 06 04 Juustohöylät

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 06 05 Raastimet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 06 06 Hakkurit

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 09 02 Kuorimaveitset

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 09 04 Siemenkodan poistimet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 03 12 Leivontavälineet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 06 09 Astiankuivaustelineet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 06 15 Tiskiliinan vääntimet

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 09 18 01 Ruokalautaset

-

Poistetaanko apuvälineluokka 15 15 21 01 Yleissakset

-

Poistetaanko apuvälineluokka 24 06 03 Avaajat

-

Poistetaanko apuvälineluokka 24 06 06 Putkilonpuristimet

-

Lavikainen Hanne
Kuuloliitto ry